

BOLA TARBIYASIDA O‘YINCHOQNING AHAMIYATI

*Jizzax shahar 9-DMTT uslubchisi
Eshboyeva Marxabo Rustamovna
Jizzax shahar 32-DMTT tarbiyachisi
Inomova Manzura Shavkatovna*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim yoshdagi bolalarning shaxs sifatida shakllanishida, ularning jismoniy, ruhiy, aqliy kamolatga yetishda o‘yinchoqlar muhim vositalardan biri ekanligi, o‘yinchoqlar vositasida o‘ynaladigan o‘yinlar orqali bolalarda idrok, sezgi, tafakkur, tasavvur, xotira, diqqat kabi barcha pisixik jarayonlarni rivojlantirish to‘g‘risida fikrlar yuritilgan. Shu bilan birga qaysi yoshdagi bolalarga qanaqa o‘yinchoqlar mos kelishi haqida ma’lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: bolalar, bilim, ko‘nikma, o‘yin, o‘yinchoqlar, rivojlanish, idrok, sezgi, tafakkur, tasavvur, xotira, diqqat, ijodiy fikrlash.

Abstract: Article emphasizes that toys are one of the most important tools in the formation of preschoolers as individuals, in their physical, mental and intellectual development of thought about the development of all mental processes, such as memory, attention. It also provides information on which toys are suitable for children of all ages.

Keywords: children, knowledge skill, play, toys, development, perception, intuition, thinking, imagination, memory, attention, creative thinking.

O‘yinchoq asosan bolalar o‘ynashi uchun yasalgan buyumdur. O‘yinchoqlarni yasashda yog‘och, gil, qog‘oz va plastmassa kabi turli xil materiallar qo‘llaniladi. Ba’zi o‘yinchoqlar asosan kolleksionerlar buyumlari o‘laroq ishlab chiqarilib, faqat namoyish etish uchun mo‘ljallangan bo‘ladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasini o‘yinchoqlar orqali tashkil etish bolalarda axloqiy, aqliy, estetik, sensor, mehnat, iqtisodiy tarbiyaning turli shakllarini rivojlantiradi. O‘yinchoqlar bolaning hissiy jihatdan yetuklikka olib chiqadi hamda aloqa, ijobiy xotiralar va ularning his-tuyg‘ulari bilan o‘zaro munosabatda bo‘lish usulini ta’minlaydi. O‘yinchoqlari bilan soatlab o‘ynaydigan bolalar sog‘lom va baxtli bolalikka ega bo‘lishadi, ular kelajakka muhabbat bilan qarashadi. Bu ularning ulg‘ayish jarayonini yengil o‘tishga yordam beradi, bolalikni to‘liq his qilishga undaydi. O‘yinni o‘rganish va maktabgacha yoshdagi bolaning aqliy rivojlanishidagi roli zamonaviy bolalarning o‘yin faoliyatining xususiyatlari bilan belgilanadi, ular bolaning rivojlanishini psixologik qo‘llab-quvvatlash uchun mos strategiyani ishlab chiqish uchun muhimdir - o‘yin orqali maktabgacha yoshdagi bola, bu yoshdagi yetakchi faoliyat hisoblanadi. Bugungi kunda bolalar uchun ko‘plab rivojlantiruvchi ta’limiy o‘yinchoqlarning yangi avlodlari

yaratila boshlanganligi hech kimga sir emas. Qadimda o'yinchoqlar asosan harakatli tarbiyalanuvchi xususiyatga ega bo'lgan bo'lsa, endilikda rivojlantiruvchi talimiy o'yinchoqlar avlodi rivojlandi va ota onalarning, ta'lim xodimlarining ishonchiga kira oldi. Sababi rivojlantiruvchi ta'limiy o'yinchoqlar bolaga kerakli ko'nikmalarni o'rgatishning asosiy usuli. Bunday o'yinchoqlar qatoridan bolalarning ijodkorligini tarbiyalovchi o'yinchoqlar ham borki, ilmiy tadqiqotimiz davomida aynan shu turdagi o'yinchoqlarning ahamiyati, ularning turlarini o'rganishga e'tibor qaratdik. Rivojlantiruvchi ta'limiy o'yinchoqlarning obrazli va mantiqiy fikrlashni shakllantirishiga ishlab chiqaruvchilar katta ahamiyat berishdi. Shuningdek, bolalarni belgilangan maqsadga yo'naltirishga muloqotga o'rgatishga va o'zini namoyon qilish uchun imkon berishga o'rgatish rivojlantiruvchi ta'limiy o'yinchoqlarning qadriyati hisoblanadi. Ikki yoshgacha bola o'z tanasini atrofdagilarni idrok etishni va bilishni, hissiyotlarni ifoda etishni, makonni his qilishni yaqinlarini tanib olishni obyektlarni harakatlanishni o'rgatadi.

Interaktiv o'yinchoqlar: Bugungi kunda har bir bola interaktiv o'yinchoqlar (kuchukcha, mushukcha, qo'g'irchoq, robot) nima ekanligini biladi. Ular har qanday yoshdagi o'g'il va qizlar uchun mo'ljallangan. Ommabop o'yinchoqlardan biri bu itning hurishi va harakatlanishi. Qizlar hali ham gapiradigan qo'g'irchoqlarni, o'g'il bolalar esa buyruqlarni bajaradigan robotlarni yoqtirishadi. Zamonaviy interaktiv do'stlar bayram uchun eng yaxshi sovg'a bo'ladi. Interaktiv o'yinchoqlar nima? Ularning mohiyati nomda yotadi: "o'zaro ta'sir" o'zaro ta'sir deb tarjima qilinadi. Siz ular bilan o'ynashingiz, gaplashishingiz mumkin, ular bolaning so'zlari va harakatlarini takrorlaydilar.

Piramida: O'yinchoqlar nihoyatda foydalidir. Ular, qo'llari va ko'z harakatlari muvofiqlashtirish rivojlantirish mantiqiy fikrlash o'rgatish. Piramidaning bilan o'ynab shakli, hajmi va rangi konsepsiyasini o'zlashtirish mumkin. Bir yildan ortiq katta bola, ma'lum bir ketma-ketlikda o'yinchoqlar yig'ish so'rashingiz mumkin. Hatto klassik katta bolalar piramida uzoq vaqt davomida chaqaloqni o'tadi. Yangi o'yinlar ixtiro - tayyorlangan idishda halqalar tashlaysanmi yoki bir satrlari ularni qo'yish uchun harakat qilish taklif etamiz. ko'zoynaklar piramida qum yoki qor bilan o'yinlar uchun foydalanish mumkin, va uning elementlari mukammal ovqat majmuini to'ldiradi.

Stolda o'ynaladigan o'yinlar. Bunday o'yinchoqlar barmoq bilan ishlashni talab etgani bois, mayda motorika rivojlanadi, nutqiy jarayon yaxshilanadi, qo'llar yozuv ko'nikmalariga tez o'rganadi. Ularda kuzatuvchanlik, mantiqiy fikrlash, zukkolik, intizom, kollektivizm hissi rivojlanadi. 2-3 yoshli bolalar atrofdagi hamma narsani faol ravishda o'rganishni boshlaydilar. Ular uchun hamma narsa yangi – hayvonlar, raqamlar, shakllar, va boshqalar. Ushbu turkumda taqdim etilgan stol o'yinlari ota-onalarga atrofdagi dunyo bilan tanishishlarini qiziqarli va ma'lumotli qilishlariga yordam beradi.

Konstruktorlar. Bolaning yoshi 3-6 yosh oralig'ida bo'lganida, u ijodkorlikni rivojlantirish uchun muhitga ega bo'lishi kerak. Bola soda jumboqlarni bajonidil yechadi. Turli xil kartochkalar, konstruktorlar bilan mashg'ul bo'ladi. Ta'limiy o'yinlar bolaga qanday yordam beradi? MTTda asosan 3 xil ta'limiy o'yinlardan foydalanadi:

- buyumlar bilan o'ynash;
- kartochkalar;
- nutqni o'stiruvchi o'yinlar;

Narsa - buyumlar bilan o'ynaganda bola biror yangi predmet va uning o'ziga xosligini o'rganadi. Ta'limiy o'yinlarda bola rang, harf, sonlarni o'rganadi. Har bir bolada "Do'kon", "Kasalxona", "Sayohat" kabi rolli o'yinlar o'ynash uchun kerakli o'yinchoqlar bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Bu kabi o'yinlarda bolalar kattalarga taqliq qilishni, jamoa bilan o'ynashni o'rganadi.

Xulosa qilib aytganda, o'yinchoqlarning bola hayotida tutgan o'rni beqiyos va u kichkintoyning ijodiy qobilyatlarini rivojlantiruvchi bebaho vosita sifatida tan olinadi. O'yinchoqlar bola hayotida, uning jismoniy, aqliy, ruhiy kamolotga yetishda muhim vositalardan biri hisoblanadi. O'yinchoqlar vositasida o'ynaladigan o'yinlar orqali bolalarda tafakkur, tasavvur, xotira, diqqat kabi barcha psixik jarayonlar rivojlanadi va atrof-muhit haqidagi bilimni kengaytirib boradi.

Foydaniilgan adabiyotlar

1. Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablari" Toshkent.2017 yil.
2. Nurmatova M.SH. Xasanova Sh.T. Rasm buyum yasash va bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi. "Sho'lpon" T.:2010y.
3. Azizova. Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda qO'G'irchoq teatri vositasida axloqiy-estetik sifatlarni shakllantirish. Toshkent – 2010
4. Turg'unov S.T. va boshqalar. Pedagogik jarayonlarni tashkil etish va boshqarish texnologiyalari. T.: "Sano-Standart", 2012 – 100 b.
5. Sodiqova Sh. A Maktabgacha pedagogika T.: Tafakkur bo'stoni. 2019
6. Elektron ta'lim resurslari www.ziyonet.uz www.edu.uz